

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Eli Mette Jarbo

Vår dato 22.03.2007
Deres dato 22.12.2006
Vår referanse 71784/nm
Deres referanse 200607535-/EMJ

Høring – handlingsplanen mot sosial dumping – tiltak for å sikre ryddigere forhold på inn- og utleiemarkedet og for å effektivisere allmenngjøringsordningen

Det vises til brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 22. desember 2006. Høringssvaret er avgitt på vegne av NHO og NHOs landsforeninger.

Departementet har bedt om innspill og kommentarer til fire forhold:

1. Spørsmål om å innføre obligatorisk godkjennings- og kontrollordning for bemanningsforetak.
2. Spørsmål om innstramming av reglene for når innleie fra produksjonsvirksomheter krever avtale med tillitsvalgte.
3. Spørsmål om et ansvar for oppdragsgiver for å påse/kontrollere at oppdragstakere følger allmenngjøringsforskrifter.
4. Spørsmål om innsynsrett for tillitsvalgte hos oppdragsgiver i lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter hos virksomhetens oppdragstakere.

Hovedkonklusjoner

NHO er opptatt av å sikre et seriøst og velfungerende arbeidsliv. Både norske og utenlandske bedrifter skal opptre seriøst, og det skal ikke oppleves som en konkurranseulempe å følge de lover og regler som gjelder. Det er behov for kontroll og tilsyn, men dette er et grunnleggende offentlig ansvar som det ikke er riktig å overføre verken til arbeidsgivere eller arbeidstakere. Dette er bakgrunnen for NHOs hovedkonklusjoner:

1. NHO støtter innføring av obligatoriske godkjennings- og kontrollordninger for bemanningsforetak.
2. NHO går mot innstramming av reglene for innleie fra produksjonsbedrifter.
3. NHO går mot et generelt påseansvar for oppdragsgiver. NHO foreslår i stedet en konkret sjekkliste som stiller krav til oppdragsgiver, sammen med en samordning og videreutvikling av det offentlige tilsyns- og kontrollarbeidet som allerede pågår.
4. NHO går mot innsynsrett for tillitsvalgte. NHO er positiv til ordninger som stiller krav til innrapportering til offentlige tilsynsmyndigheter.

Videre i dette brevet og i utdypende vedlegg følger en nærmere begrunnelse for NHOs syn.

Bemanningsbransjen må delta i godkjennings- og kontrollordning

NHO er positive til innføring av en obligatorisk godkjennings- og kontrollordning for bemanningsforetak. NHO kan støtte innføring av økonomiske krav, men ikke nødvendigvis i form av krav om garanti for lønnsforpliktelser. NHO er opptatt av at godkjennings- og kontrollordningen må bli så målrettet og effektiv som mulig. For å oppnå dette ønsker NHO en ordning hvor bransjen selv er deltakende. I NHO er det Servicebedriftenes landsforening (SBL) som organiserer bemanningsforetakene. NHO vil gjerne bidra i en videre prosess for å utforme en slik ordning, og ber derfor departementet om et møte for å diskutere spørsmålene nærmere.

Se pkt. 1 i vedlegg 1.

Produksjonsbedrifter må fortsatt ha samme adgang til innleie av arbeidskraft

NHO ser ingen grunn til å stramme inn reglene for innleie av produksjonsbedrifter. Eventuelle innstramminger i reglene for innleie vil bety mindre tilgjengelig arbeidskraft og dermed kunne skape vansker for bedriftenes leveranser. Dette vil også ramme arbeidstakerne fordi denne type innleie er et alternativ til permitteringer og oppsigelser. Et regelverk for arbeidsleie mellom bedrifter må utformes så robust at det kan anvendes i både økonomisk gode og dårlige tider. De tiltak som er foreslått kan ikke sees å være noe hensiktsmessig tiltak i kampen mot useriøsitet. Dagens regelverk fungerer bra, og er allerede strammet inn i forhold til det som var en langvarig praksis med dispensasjoner fra Arbeidsleieutvalget.

Departementet foreslår at arbeidsgiver skal dokumentere at vilkårene for utleie av arbeidskraft er oppfylt. NHO støtter forslaget under forutsetning av at det presiseres at dette dokumentasjonskravet er knyttet til utleier.

Se pkt. 2 i vedlegg 1.

Påseansvar og innsynsrett strider med rettssikkerhetsprinsipper

Når det gjelder forslagene om innføring av påseansvar for oppdragsgiver og innsynsrett for tillitsvalgte fremstår disse som svakt utredet, og det er derfor vanskelig å gi utfyllende kommentarer til de forslagene som er fremsatt. Det viktigste for NHO er likevel de grunnleggende prinsipielle problemstillingene som disse forslagene berører: Private aktører skal ikke pålegges kontroll- eller etterforskningsansvar som vanligvis er lagt til offentligrettslige tilsynsorganer. En slik oppgave skal tilligge det offentlige. Det er på denne måten grunnleggende rettssikkerhetsgarantier kan ivaretas. Slik sikres også viktige personverninteresser. Denne prinsipielle grenseoppgangen er også mest heldig sett ut ifra en konkurranserettslig synsvinkel. Det er betenkelig med systemer som fører til at virksomheter som konkurrerer vet for mye om hverandre. Forslagene, både når det gjelder å pålegge oppdragsgivere påseansvar og gi tillitsvalgte arbeidstakere innsynsrett, bryter fundamentalt med disse prinsippene. En drøfting av temaet savnes helt i departementets høringsbrev. NHO har derfor hentet inn en utredning fra professor Olav Kolstad ved Universitetet i Oslo som følger som vedlegg til dette høringsvaret.

Se pkt. 3 i vedlegg 1 og vedlegg 2 – utredning fra professor Olav Kolstad.

Forholdet til EØS-retten ikke tilstrekkelig utredet

Forholdet mellom forslaget om innsynsrett for tillitsvalgte og EØS-retten er heller ikke tilstrekkelig utredet. I forhold til EØS-retten er det helt klart at manglende ressurser hos offentlige myndighetsorganer ikke er et tvingende allment hensyn som kan begrunne en ordning der tilsynsoppgaver legges til private. For nærmere omtale av disse problemstillingene viser vi til det som er tatt opp av professor Olav Kolstad og førsteamanuensis Erling Hjelmeng i utredning av 17. november 2005 og av professor Stein Evju i sitt høringsbrev til departementet 13. januar 2006. NHO har i tillegg hentet inn en ny utredning. Utredningen, som følger vedlagt, er skrevet av professor Olav Kolstad og førsteamanuensis Erling Hjelmeng og behandler spesielt det forslaget til innsynsrett som er fremmet av departementet i høringsnotatet 22. desember 2006. Kolstad og Hjelmeng konkluderer med at departementets forslag ikke tilfredsstillende EØS-avtalens proporsjonalitetskrav.

Se pkt. 3 i vedlegg 1 og vedlegg 3 – utredning fra professor Olav Kolstad og førsteamanuensis Erling Hjelmeng.

Uavklarte spørsmål om påseansvar

I tillegg til de grunnleggende prinsipielle innvendingene er det også grunn til å stille spørsmål ved hvordan et påseansvar for oppdragsgivere skal kunne praktiseres. Hva menes med begrepet ”oppdragsgiver”? Hva skal være kontrollgrunnlaget? Hvor langt strekker ansvaret seg? Hvilke ressurser forventes brukt? Hvilken kompetanse forventes det hos oppdragsgiver? Hva skal konsekvensen av eventuelle positive funn være? Kan kontraktsrettslige bestemmelser i det hele tatt benyttes som virkemiddel for å håndheve offentligrettslige regler?

Departementets høringsnotat gir ingen svar på disse spørsmålene, som må avklares dersom reglene skal være praktiserbare for bedriftene.

Se pkt.4 i vedlegg 1.

Uavklarte spørsmål om innsynsrett

NHO har ingenting imot at tillitsvalgte sender ”bekymringsmeldinger” til offentlige tilsynsorgan. Det prinsipielt problematiske med departementets forslag er at de tillitsvalgte gis rett til å kreve fremlagt dokumentasjon, og deretter gå gjennom denne dokumentasjonen. Forslaget innebærer således en ren delegasjon av Arbeidstilsynets og Petroleumsstilsynets tilsynskompetanse. Det er en prinsipielt gal blanding av roller. Også når det gjelder innsynsrett er det en rekke problemstillinger som ikke avklares i høringsutkastet. Det er under en hver omstendighet nødvendig å presisere at innsynsretten er begrenset til arbeid som faller inn under allmenngjøringsforskriften, og at innsynsretten begrenses til eget tariffområde.

Se pkt.5 i vedlegg 1.

Forslag til alternative løsninger

Som et mer hensiktsmessig tiltak for å sikre seriøsitet i arbeidslivet foreslår NHO at det offentlige innfører en sjekklister med helt konkrete kontrollpunkter. Det kan være naturlig å ta utgangspunkt i de erfaringene byggenæringen har fra prosjektet ”Seriøsitet i byggenæringen”, og opprettelsen av StartBANK. StartBANK er et leverandørregister, og er utviklet i tett

samarbeid med myndighetene. NHO forutsetter at en offentlig sjekkliste på samme måte må utarbeides i tett samarbeide mellom myndighetene og næringen.

NHO går inn for at det offentlige tilsyn med bedriftene videreutvikles og effektiviseres. Dette gjelder spesielt økt samordning av tilsyn og kontroll fra Skatteetatens og Arbeidstilsynets side. Begge tilsynsetater har allerede et regelverk som har hjemler som gjør det mulig å kontrollere arbeidsforhold, fysisk og organisatorisk, herunder dokumentasjon/arbeidskontrakter og regnskaper/annen dokumentasjon som kan avdekke uregelmessigheter i forhold til etterlevelse av allmenngjøringsforskriftene.

Før det iverksettes nye tiltak bør nylig igangsatte tiltak få tid til å virke og deretter evalueres. Arbeids- og Petroleumstilsynet ble styrket med nye sanksjonsmidler med virkning fra 1. desember 2006. De samme etater er gitt økte ressurser til innsatsen mot useriøsitet. Det er vedtatt å innføre ID-kort for byggebransjen samtidig som byggherrene fra 1. januar 2007 er pålagt å informere om de lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskriftene i sine kontrakter med oppdragstakere på bygge- eller anleggsplassene. På skattesiden pågår det også utredning av nye forslag. Samlet gir dette mulighet for en kraftfull innsats for å fremme seriøsitet i arbeidslivet. NHO oppfordrer departementet til å følge opp disse løsningene i stedet for å gå videre med de meget problematiske forslagene om påseansvar og innsynsrett.

Se pkt. 6 i vedlegg 1.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Sigrun Vågeng
Direktør